

Формуляр за частична предварителна оценка на въздействието*

(Приложете към формуляра допълнителна информация/документи)

Институция: Министерство на образованието и науката	Нормативен акт: Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение
За включване в законодателната/ оперативната програма на Министерския съвет за периода: 01.01.2018 г. – 31.06.2018 г.	Дата: 03.05.2018 г.
Контакт за въпроси: Магдалена Станулова	Телефон: 02/9217 660
1. Дефиниране на проблема <i>1.1. Кратко опишете проблема и причините за неговото възникване. Посочете аргументите, които обосновават нормативната промяна.</i> Проектът на Закона за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) е изготвен в контекста на политиките, които Министерството на образованието и науката провежда за осигуряването на качествено и ефективно професионално образование и обучение. Проектът на нормативния акт е насочен към преодоляване на следните проблеми:	

- Липса на регламентирани изисквания към работодателите, наставниците, учителите-методисти, към обучаващата институция във връзка с осъществяване на обучението чрез работа (дуална система на обучение)
- Липса на регламент за актуализиране на учебните програми за дуално обучение в съответствие с потребностите на бизнеса
- Ограничен обхват на училищата, реализиращи дуална система на обучение
- Липса на информационна база данни за фирмите, които отговарят на условията да участват в осъществяване на дуално обучение и др.

С въвеждането на обучението чрез работа през 2014 г. се създадоха основни предпоставки за функционирането на системата на дуалното професионално образование и обучение. Към настоящия момент практиката, свързана с осъществяване на дуалното обучение показва, че е налице необходимост в ЗПОО да се регламентират възможности за преодоляване на недостига от специалисти на пазара на труда, както и основни аспекти от практиката за осигуряване на качество на дуална система на обучение.

1.2. Опишете какви са проблемите в прилагането на съществуващото законодателство или възникналите обстоятелства, които налагат приемането на ново законодателство. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

Дуалната система на обучение се въвежда в България през 2015 г. в рамките на проект „Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система” (ДОМИНО), финансиран от Конфедерация Швейцария по Българо-швейцарската програма за сътрудничество. В периода от въвеждането му до момента е постигнат напредък в системата на дуалното обучение, както следва:

- През учебната 2015/2016 година проект ДОМИНО стартира с две пилотни професии в секторите Машиностроене и Хранително-вкусова промишленост,

като по проекта работят 32 професионални гимназии с участието на 1134 ученици и 170 партньори от бизнеса

- През учебната 2016/2017 година се осъществява засилено практическо обучение на ученици с дейности по проект ДОМИНО и по заявка и с финансиране от българския бизнес. В дуалната система на обучение по 16 професии са обхванати 661 ученици в 19 професионални гимназии
- В изпълнение на план-приема за 2017/2018 г. броят на учениците, обхванати в седми и осми клас в дуалната система на обучение по специалности от различни сектори на икономиката, е 1332 (в 58 паралелки), като след седми клас са утвърдени 20 професии в 24 професионални гимназии, а след осми клас – 23 професии в 31 професионални гимназии¹.

Очакваните резултати от прилагането на дуалното обучение се свързват с:

- превръщане на началното професионално образование и обучение в привлекателна възможност за учене;
- намаляване дела на преждевременно напусналите училище;
- намаляването на младежката безработица;
- укрепване на връзката между професионалното образование и обучение, от една страна и изискванията пазара на труда, от друга.

За осигуряване на устойчивост на политиките за прилагане на дуалното образование са необходими синхронизирани и целенасочени действия от страна на всички заинтересовани страни.

С цел да се осигури правото на избор на учениците и потребностите на работодателите от квалифицирани кадри при оптимизирането на училищната мрежа, е установена практиката в малките населени места да се обединяват професионални гимназии със средни или основни училища в средно училище с професионални паралелки. Новосформираното училище запазва облика и приема на ученици след VII клас по профили и професии, характерни за бившите училища, което наложи да се разшири обхватът на училищата, които имат право да организират и провеждат обучение чрез работа (дуална система на обучение).

---

¹ Данните са предоставени от дирекция „Професионално образование и обучение“ в Министерството на образованието и науката

Основни аспекти от практиката, свързани с изискванията към работодателите да участват като равностоен партньор в обучението на работното място, изискванията към функциите и подготовката на учители и наставници в дуалната система на обучение, както актуализирането на учебните програми в съответствие с динамично променящите се изисквания на бизнеса налагат въвеждане на нови законодателни изисквания към участниците в дуалната система на обучение.

За осигуряването на устойчивост на дуалното образование са необходими действия от страна на всички заинтересовани страни за изпълнението на препоръките от междинния преглед чрез ефективни мерки да се гарантира качеството на дуалното професионално в България.

Горепосочените проблеми може да се решат чрез приемане и действие на ЗИД на ЗПОО.

1.3. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

Не са извършвани последващи оценки на ЗИД на ЗПОО.

2. Цели

Посочете целите, които си поставя нормативната промяна, по конкретен и измерим начин и график, ако е приложимо, за тяхното постигане. Съответстват ли целите на действащата стратегическа рамка

Целите на акта са нормативно да обезпечи и регламентира наложилите се в практиката потребности за:

1. Въвеждане на изисквания към работодателите с цел гарантиране на устойчивост и прозрачност при реализиране на партньорства за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение).
2. Регламентиране на мястото и функциите на наставника, определен от работодателя, под чието ръководство се провежда практическото обучение в реална работна среда.
3. Определяне задачите и изискванията към учителя-методик в училището или към преподавателя-методик в професионален колеж или център за професионално

обучение, който се определя от директора на обучаващата институция и осъществява връзката между работодателя, наставника и обучаващата институция при обучението чрез работа (дуалната система на обучение).

4. Разширяване обхвата на училищата със средните училища с професионални паралелки да провеждат професионална подготовка в дуална система на обучение.
5. Създаване на условия за гарантиране съответствието на професионалното образование и обучение с потребностите на бизнеса чрез актуализиране на учебните програми най-малко веднъж на всеки 5 години.
6. Въвеждане на условия за фирмите, които могат да обучават ученици по дуалната система.
7. Създаване на информационна база данни за фирмите, които отговарят на тези условия. Поддържането на базата данни се възлага на Министерството на икономиката.

Целите на ЗИД за ЗПОО са в съответствие с приоритетите в Националната програма за реформи „България 2020“ и с ангажиментите на страната в рамките на Европейския семестър и допринасят за осъществяване на мерките по Приоритет 30, цел 93, мерки 336, 344 и 535 за осигуряване на качествено професионално образование и обучение и съответствието му с потребностите на пазара на труда от Програмата за Управление на Правителството на Република България за периода 2017-2021 г.

3. Идентифициране на заинтересованите страни

Посочете всички потенциални засегнати и заинтересовани страни, върху които предложението ще окаже пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи, др.).

Основните заинтересовани страни са следните:

1. Учениците, които са включени в дуално обучение. По данни на Центъра за информационно осигуряване на образованието през учебната 2017/2018 година в дуално обучение са включени 1742 ученици в 79 паралелки в 45 професионални гимназии.

2. Учителите, директорите и другите педагогически специалисти в училищата/паралелките, в които се провежда дуално обучение.
3. Предприятията в бизнеса, които участват в дуално обучение.

4. Варианти на действие

Идентифицирайте основните регулаторни и нерегулаторни възможни варианти на действие от страна на държавата, включително варианта "без действие"

Налице са следните варианти на регулативна намеса:

Вариант 0 – да не се прави нищо (без действие; нулев вариант);

Вариант 1 – предприемане на законодателни мерки.

Вариант 0 – неприемане на действие. Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия. Ако се приложи Вариантът „Без действие“, ще продължат да съществуват пречки пред осъществяването на националната политика, свързана с професионалното образование и обучение и в конкретика с дуалното обучение, както следва:

Липсата на регламентирани изисквания към работодателите, наставниците, учителите-методисти, към обучаващата институция ще продължи да обуславя неустойчивост на средата при реализиране на партньорства за осъществяване на дуално обучение.

Липсата на регламент за актуализиране на учебните програми най-малко веднъж на всеки 5 години ще е пречка за задълбочаване на връзката на професионалното образование и обучение с потребностите на бизнеса.

Ограниченият обхват на училищата, реализиращи дуално обучение, ще продължи да бъде бариера пред намаляването на младежката безработица и пред намаляването дела на преждевременна напусналите училище.

Липсата на информационна база данни за фирмите, които отговарят на условията да участват в осъществяване на дуално обучение затруднява процесите на формиране и провеждане на ефективни политики за реализирането на обучение чрез работа и др.

Липсват субективни и обективни данни, че проблемът може да се разреши без предприемане на никакви действия. Поради горепосоченото, Вариант 0 – да не се предприема нищо, в конкретния случай е неефективен.

Вариант 1 – предприемане на регулаторна намеса.

Предвиждат се следните промени в ЗПОО:

1. Въвеждат се изисквания към работодателите с цел гарантиране на устойчивост и прозрачност при реализиране на партньорства за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение).

2. Регламентира се мястото и функциите на наставника, определен от работодателя, под чието ръководство се провежда практическото обучение в реална работна среда.

3. Регламентират се задачите и изискванията към учителя-методик в училището или към преподавателя-методик в професионален колеж или център за професионално обучение, който се определя от директора на обучаващата институция и осъществява връзката между работодателя, наставника и обучаващата институция при обучението чрез работа (дуалната система на обучение).

4. Разширява се обхвата на училищата със средните училища с професионални паралелки да провеждат професионална подготовка в дуална система на обучение.

5. Регламентира се актуализиране на учебните програми най-малко веднъж на всеки 5 години. С това се създават условия за гарантиране съответствието на професионалното образование и обучение с потребностите на бизнеса чрез

6. Въвеждат се условия за фирмите, които могат да обучават ученици по дуалната система.

7. Регламентира се създаване на информационна база данни за фирмите, които отговарят на горепосочените условия. Поддържането на базата данни се възлага на Министерството на икономиката.

С проекта на акт се предлагат изменения и в следните нормативни актове:

В Кодекса на труда се предвижда възможност за учениците в дуалната система на обучение да могат да работят при същия работодател със срочен договор и по време извън задължителните периоди на обучението. Целта е да се даде възможност на работодателите да наемат учениците и по време на ваканциите, като това ще подпомогне фирмите при заместване на отсъстващи работници.

В Закона за здравното осигуряване се предвижда учениците в дуална форма на обучение, сключили трудов договор с работодател, да продължат да бъдат здравно осигурени от държавата до завършване на обучението си.

Поради изложеното дотук вариант 1 – предприемане на законодателни мерки, следва да се приеме като необходим и възможен.

5. Негативни въздействия

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други негативни въздействия за всеки един от вариантите, в т.ч. разходи (негативни въздействия) за идентифицираните заинтересовани страни в резултат на предприемане на действията. Пояснете кои разходи (негативни въздействия) се очаква да бъдат второстепенни и кои да са значителни.

Вариант 0.

Непредприемането на регулаторна намеса предпоставя негативни ефекти спрямо заинтересованите страни, както следва:

Липсата на изисквания към работодателите ще продължи да е пречка относно осигуряването на устойчивост и прозрачност при реализиране на партньорства за осъществяване на дуалната система на обучение.

Мястото и функциите на наставника, определен от работодателя, под чието ръководство се провежда практическото обучение в реална работна среда, ще продължат да бъдат неясни

Липсата на регламент относно задачите и изискванията към учителя-методик в училището или към преподавателя-методик в професионален колеж или център за професионално обучение ще продължи да създава пречки пред осъществяване връзката между работодателя, наставника и обучаващата институция при обучението чрез работа (дуалната система на обучение).

Съществуващият към момента ограничен обхват на средните училища с професионални паралелки да провеждат професионална подготовка в дуална система

на обучение ще продължи да обуславя трудности пред осъществяването на качествено професионално образование и обучение в съответствие с изискванията на бизнеса.

Липсата на регламент относно условия за фирмите, които могат да обучават ученици по дуалната система, на информационна база за тези фирми и на регламент за актуализиране на учебните програми най-малко веднъж на всеки 5 години ще възпрепятстват съответствието на професионалното образование и обучение с потребностите на бизнеса.

В тази връзка ще има негативни последици за лицата, които се обучават в дуално обучение, както и за учителите, директорите и другите педагогически специалисти в институциите от системата на професионалното образование и обучение, в които се провежда дуално обучение. Неприемането на ЗИД на ЗПОО ще възпрепятства възможността съответните институции да предлагат професионално образование, което е в синхрон с нуждите на пазара на труда и това ще се отрази неблагоприятно върху развитието както на самите професионални училища/паралелки, така и на педагогическите специалисти в тях.

В резултат на анализ на ситуацията се налага изводът, че проблемът не може да се разреши без предприемане на никакви действия. Поради горепосоченото Вариант 0 – да не се предприема нищо, в конкретния случай е неефективен и е необходимо да се отхвърли.

Вариант 1. В процеса на изготвяне на настоящата частична предварителна оценка на въздействието не са идентифицирани очаквани негативни последици в икономически и социален план при предприемане на регулаторна намеса.

Прилагането на Вариант 1 не би следвало да доведе до отрицателни въздействия върху заинтересованите страни и не би следвало да доведе до промяна в административните тежести за бизнеса.

6. Положителни въздействия

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други ползи за идентифицираните

заинтересовани страни за всеки един от вариантите в резултат на предприемане на действията. Посочете как очакваните ползи кореспондират с формулираните цели.

Вариант 0. Не се очакват положителни въздействия по отношение на нито една от заинтересованите страни.

Вариант 1. Приемането и прилагането на ЗИДЗ на ЗПОО би следвало да окажат положителен ефект спрямо организирането и провеждането на качествено професионално образование и в конкретика: на дуалното обучение.

Регламентирането на изисквания към работодателите ще допринесе за осигуряването на устойчивост и прозрачност при реализиране на партньорства за осъществяване на дуалната система на обучение.

Яснотата относно мястото и функциите на наставника, определен от работодателя, под чието ръководство се провежда практическото обучение, ще допринесе за ефективността на дуалното обучение.

Регламентирането на задачите и изискванията към учителя-методик в училището или към преподавателя-методик в професионален колеж или център за професионално обучение ще окаже позитивно въздействие относно осъществяване връзката между работодателя, наставника и обучаващата институция при обучението чрез работа (дуалната система на обучение).

Ще се разширят възможностите пред средните училища с професионални паралелки да провеждат професионална подготовка в дуална система на обучение.

Наличието на регламент относно условия за фирмите, които могат да обучават ученици по дуалната система, на информационна база за тези фирми и на регламент за актуализиране на учебните програми най-малко веднъж на всеки 5 години ще създадат благоприятни условия за ефективно провеждане на дуално обучение и за съответствие на професионалното образование и обучение с потребностите на бизнеса.

Позитивни ефекти ще има за лицата, които се обучават в дуално обучение, както и за учителите, директорите и другите педагогически специалисти в институциите от системата на професионалното образование и обучение, в които се провежда дуално обучение. Приемането на ЗИД на ЗПОО ще създаде възможности съответните

институции да предлагат професионално образование, което е в синхрон с нуждите на пазара на труда и това ще се отрази благоприятно върху развитието както на самите професионални училища/паралелки, така и на педагогическите специалисти в тях.

При прилагането на Вариант 1 ще се създадат благоприятни условия за повишаване на мотивацията на лицата да придобият квалификация чрез дуално обучение.

Това ще се отрази положително в стратегически план върху развитието на икономиката, тъй като ще бъдат удовлетворени потребностите на предприятията от квалифицирани специалисти.

Очакваните резултати от прилагането на акта са осигуряване на условия за качествено професионално образование и обучение на работното място при работодатели, които разполагат със съответната материална база и квалифицирани наставници, пряко ангажирани с обучителния процес.

ЗИД на ЗПОО ще създаде условия и за периодичното актуализиране на учебно съдържание в съответствие с промените в техниката и технологиите в производствения процес. Обучението чрез работа (дуална система на обучение) ще допринесе за превенцията на ранното напускане на училище и ще даде възможност за повторно включване на учениците в обучение за придобиване на професионална квалификация.

7. Потенциални рискове

Посочете възможните рискове от приемането на нормативната промяна, включително възникване на съдебни спорове.

Не са установени възможни рискове от приемането на нормативната промяна.

8.1. Административната тежест за физическите и юридическите лица:

- Ще се повиши
- Ще се намали
- Няма ефект

Приемането и действието на ЗИД на ЗПОО няма ефект върху административната тежест за физическите и юридическите лица.

8.2. Създават ли се нови регулаторни режими? Засягат ли се съществуващи режими и услуги?

Приемането и действието на ЗИД на ЗПОО не са свързани с нови регулаторни режими и не засягат съществуващи режими и услуги.

9. Създават ли се нови регистри?

Когато отговорът е „да“, посочете колко и кои са те:

С нормативния акт не се създават нови регистри.

10. Как въздейства актът върху микро-, малките и средните предприятия (МСП)?

Актът засяга пряко МСП

Актът не засяга МСП

Няма ефект

Актът не засяга микро-, малките и средните предприятия.

11. Проектът на нормативен акт изисква ли цялостна оценка на въздействието?

Да

Не

Проектът на ЗИД на ЗПОО не изисква цялостна оценка на въздействието.

12. Обществени консултации

Обобщете най-важните въпроси за консултации в случай на извършване на цялостна оценка на въздействието или за обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

Провеждането на обществени консултации се осъществява по чл. 26 от Закона за нормативните актове.

13. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

Моля посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 8.1 и 8.2, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

14. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за изработването на нормативния акт:

Име и длъжност: Мария Тодорова, директор на дирекция „Професионално образование и обучение“

Дата:

Подпис:

В настоящата частична предварителна оценка на въздействието са извършени промени спрямо становището на дирекция „Модернизация на администрацията“ на Министерския съвет.